

Pelisääntöjen rikkominen on hengenvaarallista TYÖTURVALLISUUSOHJEISTA EI KANNATA TINKIÄ

Uusia TOT-raportteja on valmistunut. Ne löytyvät TOTTI-järjestelmästä (www.tvl.fi/totti) tai suoraan tässä tekstissä esitetyjen raporttien tunnuksia klikkaamalla.

Vaikka työtapaturmien taustalta löytyy usein monia todennäköisiä syitä, hyvä suunnittelu, asianmukaiset ohjeet ja niiden noudattaminen ovat ratkaiseva pohja onnistuneelle turvallisuustyölle. Näiden pelisääntöjen rikkominen, esimerkiksi puutteellinen ohjeistus tai sovitusta turvallisista työtavoista poikkeaminen, voi aiheuttaa hengenvaarallisia tilanteita, muistutetaan nyt valmistuneissa raporteissa.

Työnantaja ohjeistaa, työntekijä noudattaa

Työturvallisuuden peruspelisääntöjä voi yksinkertaistaen kuvata siten, että työnantaja ohjeistaa turvalliset työmenetelmät ja työntekijät noudattavat heille annettuja työohjeita.

”Huvipuistolaitteen kesätyöntekijä meni annettujen ohjeiden vastaisesti vaara-alueelle. Toiminnassa ollut laite törmäsi häneen kovalla vauhdilla. Nuori työntekijä menehtyi saamiinsa vammoihin.” (TOT 8/07) Kokematon työntekijä oli käynnistänyt laitteen ja siirtynyt sen jälkeen ohjauspaikaltaan poistaakseen laitteen alle jätetyt kengät. Hän toimi jostain syystä vastoin ohjeita ja asiakkaiden varoitushuudoista välittämättä, nähtävästi olettaen ehtivänsä pois liikkuvan laitteen tieltä.

Asiantuntijat korostavat, että ohjeistuksen ja koulutuksen lisäksi turvallisuustietojen riittävyys on syytä käytännössä varmistaa ja keskeiset turvaohjeet asettaa tarvittaessa näkyville.

Kirjallisten ohjeiden merkitys todentui uudisrakennustyömaalla, kun kokenut kirvesmies kuoli kaatuvan, yli kolme tonnia painaneen sokkelielementin alle (TOT 12/08). Onnettomuustutkinnassa turvallisuuden varmistus todettiin puutteelliseksi, koska suunnittelijalta ei oltu vaadittu ohjeita elementtien turvalliseen käsittelyyn ja asentamiseen. Lisäksi työmaalla sokkelielementtien asennus oli ohjeistettu vain suullisesti. Turvallisuusammattilaiset puhuvat tässä yhteydessä suunnittelulähtöisestä työturvallisuudesta. Siinä jo suunnittelija ottaa huomioon työnaikaisen turvallisuuden, ja toisaalta kentän asennuskokemukset ja havaitut vaaratilanteet toimitetaan palautteena tiedoksi myös suunnittelijoille.

Oikoteitä ei oikeasti ole olemassa

Elementtionnettomuudessa näyttäytyi myös yksi turvallisuuskulttuurimme vakavista haasteista. Liian usein työn touhussa olosuhteet ja kiire houkuttelevat ”oikaisemaan” ja kokeneetkin tekijät saattavat jättää riskien arvioinnin sikseen. Tässä tapauksessa elementit oli työmaalla suullisesti sovittu tuettaviksi, mutta työpari oli kuitenkin kokemukseensa luottaen päättänyt jättää tuennan tekemättä; elementit olivat matalia ja tukevan oloisia.

Yhtä vakavat seuraukset koettiin kemianteollisuuden tehdasalueella, missä oltiin ottamassa käyttöön ns. haihtuvien orgaanisten yhdisteiden polttokattilaa. Onnistuneen testikäytön jälkeen putkistoon sen huuhtelunkin jälkeen jäänyt liuotin päätettiin ”puhaltaa” jo sammutettuun tulipesään. Työvaihetta valvova insinööri meni seuraamaan polttoa kattilan ns. näkölasista, vaikka käyttöohjeissa kielletään ehdottomasti oleskelu polttimien ja savukaasupuolen luokkujen läheisyydessä sytytysriskillä. Kattilaan puhallettu seos räjähti tulipesässä, jolloin insinööri kuoli välittömästi räjähdysluukun iskuun (TOT 18/07).

Tapauksen tutkijat painottavat erityisesti, että työt pitää suunnitella, ohjeistaa, johtaa ja valvoa niin, että niistä ei aiheudu terveyden menettämisen vaaraa. Ohjeiden noudattamista on niin ikään valvottava. Samalla on tärkeää kartoittaa käytännössä omaksutut työkäytännöt ja niihin liittyvät riskit. Havaittuihin epäkohtiin pitää puuttua välittömästi.

Arvaamaton ihminen on riskinarvioinnin haaste

Ihminen on kuitenkin arvaamaton. Miksi kokenut kirvesmies ei tue asennettavaa elementtiä, miksi ohjeet tunteva insinööri asettuu vaara-alueelle vastoin määräyksiä? Tai miksi vuosikymmeniä alalla ollut kunnossapidon ammattilainen tekee huoltotyötä koneen ollessa käynnissä ja kuolee jäätyään puristukseen voimalaitoksen hiilikuljettimeen ([TOT 2/09](#))?

Vaikeita kysymyksiä, joiden yhteydessä onnettomuustutkijat pohtivat raporteissaan myös koneiden ja laitteiden suunnitteluun liittyviä vastuita:

”On perusteltua odottaa, että työntekijä voi pyrkiä poistamaan häiriöt soveltamalla vaarallisia työmenetelmiä, mikäli työt muutoin aiheuttaisivat katkoksen tuotantoon. Koneen suunnittelijan on otettava tällainen käyttäytyminen huomioon.”

Arvaamattomuus liittyy myös tilanteisiin, joissa tutut työt tehdään poikkeavissa olosuhteissa. Kuorma-autonkuljettaja oli hakemassa hakekuormaa tilapäiseltä haketuspaikalta, normaalin tieliikenteen välittömässä läheisyydessä. Odottaessaan kuorman täyttymistä hän lakaisi harjalla päällysteeltä havuja pois, jäi peruuttavan kuorma-auton yliajamaksi ja kuoli heti ([TOT 6/09](#)). Yleisimmin haketuspaikka on päällystämättömän metsätien varressa, jolloin roskia ei lakaista pois, vaan kuljettaja odottaa ohjaamossa kuorman täyttymistä.

Asiantuntijoiden perusviesti on, että riskit on aina arvioitava työkohteittain. Myös silloin, kun työ on lyhytaikaista ja tehdään tilapäisessä työkohteessa.

Uudet TOT-raportit:

- [TOT 2/09](#) Voimalaitostyöntekijä jäi puristuksiin hiilikuljettimen hihnan ja hihnanelän muodostamaan nieluun.
- [TOT 6/09](#) Kuorma-autonkuljettaja jäi peruuttavan kuorma-auton pyörien alle.
- [TOT 8/07](#) Huvipuiston kesätyöntekijä jäi huvipuistolaitteen tönäisemäksi ja menehtyi.
- [TOT 12/08](#) Mittakirvesmies jäi kaatuvan elementin alle.
- [TOT 18/07](#) Projekti-insinööri kuoli VOC-käsittelylaitoksen liuotinpolttimen kattilan räjähdyksessä.

Lisätietoja:

Työturvallisuusjohtaja Mika Tynkkynen, puhelin 040-77 11 582

Raporttien tilaus:

Palveluassistentti Arja Rautiainen, puhelin 09-680 40 380